

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

MENNESKE-
RETTIGHEDER
I FOKUS

BERETNING TIL INATSISARTUT
2021-22

MENNESKERETTIGHEDER I FOKUS – BERETNING TIL INATSISARTUT 2021-22

Redaktion: Nadja Filskov, Kathrine Storgaard Carlsen, Maria Ventegodt og Louise Holck (ansvh.)
Beretningen omfatter aktiviteter fra august 2021 til og med juli 2022.

Oversættelse til grønlandsk: Maybritt Lyng

Grafisk design: Hedda Bank

Tryk: Nuuk Offset

Forsidefoto: Fra venstre: Paornánguaq J Jessen, Naja Lyberth, Holga Platou, Hedvig Frederiksen og Cecilia Edel Poulsen, fem af de grønlandske kvinder, der – uden samtykke – fik opsat spiraler. Foto: Cebastian Miki Rosing

Fotos: Cebastian Miki Rosing (s.9), John Rasmussen (s.11+15), Oscar Scott Carl (s.13), Arnajaraq Støvlbæk (s.17), Tilioq (s. 19), Jenna Christina/Unsplash (s.21)

ISBN: 978-87-7570-100-1

e-ISBN: 978-87-7570-101-8

© 2022 Institut for Menneskerettigheder – Danmark og Grønlands nationale menneskerettighedsinstitution

Denne publikation eller dele af den må reproduceres til ikke-kommerciel brug med tydelig angivelse af kilden.

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger f.eks. store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster.

Læs mere om tilgængelighed på www.menneskeret.dk/tilgaengelighed

INDHOLD

- 5** FORORD
- 6** "VI SKAL STYRKE BEFOLKNINGENS VIDEN OM MENNESKERETTIGHEDERNE OG KASTE LYS OVER FORTIDEN OG NUTIDENS OVERGREB"
- 7** SAMARBEJDE FREMMER MENNESKERETTIGHEDERNE
- 8** STATEN VIL UNDERSØGE SYSTEMATISKE SPIRALOPSÆTNINGER OG ANDRE OVERGREB
- 12** GRØNLAND STYRKER RETTEN TIL SELVBESTEMMELSE OG SEKSUEL OG PERSONLIG INTEGRITET
- 14** GRØNLAND VIL STYRKE BESKYTTELSEN MOD DISKRIMINATION
- 16** MERE VIDEN OM PERSONER MED HANDICAP KAN STYRKE DERES RETTIGHEDER
- 18** POLITISKE TILTAG BANER VEJEN FOR STYRKET VIDEN OM PERSONER MED HANDICAP I UDDANNELSSESYSTEMET
- 19** MENNESKER MED HANDICAP INDDRAGES I UDVIKLING AF POLITIK
- 20** TOLKE OG TILPASSEDE TESTS SKAL SIKRE GRØNLANDSKE BØRN OG FORÆLDRES RETTIGHEDER
- 22** UNGE GRØNLÆNDERE ENGAGERER SIG I MENNESKERETTIGHEDSALLIANCEN
- 24** KORT OM INSTITUTTET

Det bør ikke være op til den enkelte kvinde at søge om anerkendelse af ansvar og godtgørelse. Den danske stat har givet undskyldninger og godtgørelser i andre historiske sager. Det bør undersøges, om staten bør gøre det samme her”.

Louise Holck
Institut for Menneskerettigheders direktør

FORORD

Med podcast-serien Spiralkampagnen kastede DR lys over en grov krænkelse af menneskerettighederne. Næsten halvdelen af Grønlands fødedygtige piger og kvinder fik – i mange tilfælde uden samtykke - i perioden fra 1966 til 1970'erne opsat spiraler. Overgreb i denne størrelsesorden bør den danske stat tage ansvar for, og det bør ikke være op til den enkelte kvinde at søge om anerkendelse og godtgørelse.

Derfor er det et vigtigt menneskeretligt fremskridt, at den danske stat i år har givet tilsagn om, at den vil iværksætte en uvildig undersøgelse af spiralsagen og en historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark i perioden efter Anden Verdenskrig og til i dag. Tilsagnet følger i kølvandet på anmodninger fra Naalakkersuisut og Inatsisartut.

I samarbejde med vores tætteste samarbejdspartner i Grønland, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, arbejder vi på at sikre, at historiske og nutidige menneskeretlige overgreb bliver gransket, og de ansvarlige stillet til ansvar.

Samtidig har det seneste år budt på en række positive forandringer på ligebehandlingsområdet: Grønland får indført en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i kriminalloven, psykisk vold er kommet på dagsordenen, og den grønlandske befolkning kan se frem til en stærkere beskyttelse mod diskrimination.

Det skyldes ikke mindst rettighedsinstitutioner som Grønlands Børnetalsmand, MIO, Handicaptalsmanden, Tilioq, og Grønlands Ligestillingsråd. Eksempelvis sikrer Tilioqs dialoger med lokale handicapforeninger i hele Grønland, at vi bliver bekendt med forskellene ved at leve med et handicap i Nuuk og i en mindre by eller bygde på kysten. Deres viden er en forudsætning for at sikre lovgivning og politikker, der fremmer lige muligheder for mennesker med handicap.

Vender vi blikket mod Danmark, har ligebehandling af grønlændere også været på dagsordenen. Fokus har blandt andet været på anbringelser af grønlandske børn og unge. I et notat har instituttet set nærmere på de tests, der bruges til at måle forældrekompetencer i forbindelse med tvangsfjernelse af grønlandske børn, og at man ikke kulturtilpasser tests.

Ser vi fremad, er dialog og reel interesse for, hvordan vi sikrer menneskerettighederne på tværs af Grønland og Danmark helt central. I den forbindelse har grønlandske unge sat en ny og vigtig dagsorden med deres beskrivelser af diskrimination i Danmark. På Folkemødet på Bornholm var grønlandske og danske unge et forbilledligt eksempel på, hvordan vi kan mødes og blive klogere på, hvilke rettigheder grønlandske unge kæmper for i Danmark, og hvordan vi forstærker hinandens rettigheder på tværs af landene.

God læselyst.

Louise Holck
Direktør

”VI SKAL STYRKE BEFOLKNINGENS VIDEN OM MENNESKERETTIGHEDERNE OG KASTE LYS OVER FORTIDEN OG NUTIDENS OVERGREB”

Sammen med Institut for Menneskerettigheder står Grønlands Råd for Menneskerettigheder i spidsen for at udvikle materialer og information, der skal klæde både embedsmænd, civilsamfundsorganisationer, skolebørn og universitetsstuderende på til at forstå menneskerettighederne.

For på grønlandsk findes der fortsat meget lidt information og terminologi om menneskerettighederne og for få materialer, der tager udgangspunkt i den grønlandske virkelighed og hverdag.

”Behovet for, at vi alle, både børn og voksne, skal kende til vores menneskerettigheder, er stort. Vi skal vide, hvornår og hvordan vi kan sige fra, og hvem vi kan stille til ansvar—vi skal kende vores egen placering indenfor menneskerettighederne,” siger Qivioq Løvstrøm.

I 2021 blev hun valgt som forkvinde for Grønlands Råd for Menneskerettigheder. Sammen med resten af rådet arbejder hun målrettet med at udbrede den grønlandske befolknings kendskab til menneskerettighederne.

Samtidig kæmper hun som rådets forkvinde for at sikre, at historiske overgreb som spiralskandalen bliver undersøgt, og at de ansvarlige stillet til ansvar.

Sammen med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet og Institut for Menneskerettigheder har rådet i 2021-22 afholdt kurser om menneskerettigheder for civilsamfundsorganisationer på Ilisimatusarfik og via webinarer.

Rådet har udgivet en pixi-version af FN's Kvindekonvention sammen med Grønlands Ligestillingsråd og instituttet. Derudover har rådet produceret kampagner og videoer, der viser, hvordan menneskerettighederne er relevante i Grønland i dag.

Rådet har i samarbejde med instituttet også afholdt webinarer for grønlandske civilsamfundsorganisationer, blandt andet om hvordan civilsamfundet kan bidrage til rapportering til FN's komitéssystem.

”Alle vores indsatser er meget vigtige. De tjener forskellige formål og hænger samtidig sammen på flere områder. Befolkningens bevidsthed omkring menneskerettigheder er for eksempel medvirkende til, at sager som spiralskandalen er begyndt at komme op til overfladen. Styrkelsen af grønlandske civilsamfundsorganisationer skal yderligere støtte befolkningens stemme, en stemme som ikke skal forstumme,” siger Qivioq Løvstrøm.

Qivioq Løvstrøm, forkvinde for Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

SAMARBEJDE FREMMER MENNESKE- RETTIGHEDERNE

VI UDBREDER VIDEN OM MENNESKERETTIGHEDER

Samarbejdsaftalerne mellem Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet, Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder er finansieret af en fireårig ekstrabevilling til Institut for Menneskerettigheder fra Nordatlantpuljen på den danske finanslov 2021.

Institut for Menneskerettigheder arbejder tæt sammen med grønlandske aktører for at fremme og forankre menneskerettighederne i Grønland.

Vores tætteste samarbejdspartner er Grønlands Råd for Menneskerettigheder. Derudover samarbejder vi med blandt andre Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet – børnerettighedsinstitutionen MIO, handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq, Grønlands Ligestillingsråd, Rådet for Grønlands Retsvæsen og andre aktører som for eksempel forskellige departementer i Naalakkersuisut og NIIK, Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat, en paraplyorganisation på handicapområdet.

Vores løbende drøftelser med Grønlands Råd for Menneskerettigheder danner et solidt grundlag for vores arbejde med at følge menneskerettighedssituationen i Grønland. Sammen udgiver vi rapporter om væsentlige forhold for det grønlandske samfund med anbefalinger til myndigheder og andre centrale aktører om at styrke beskyttelsen af borgernes rettigheder.

Desuden rapporterer vi sammen til FN's forskellige menneskerettighedskomiteer for at sætte fokus på områder, hvor forholdene i Grønland kan forbedres til gavn for borgerne.

Grønlands Børnetalsmand, MIO, Grønlands Handicaptalsmand, Tilioq, og forpersonen for Grønlands Ligestillingsråd er faste medlemmer af Grønlands Råd for Menneskerettigheder. I den sammenhæng modtager instituttet uvurderlig viden og data fra organisationerne og de resterende rådsmedlemmer om menneskerettighedssituationen i Grønland.

STATEN VIL UNDERSØGE SYSTEMATISKE SPIRALOPSÆTNINGER OG ANDRE OVERGREB

Sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har vi presset på for, at staten undersøger sit ansvar for overgreb, herunder opsætning af spiraler hos piger og kvinder.

Naalakkersuisut og den danske regering har meldt ud, at Sundhedsdepartementet i Grønland og Sundhedsministeriet i Danmark vil lave en fælles afdækning af spiralsagen. Beslutningen blev truffet i kølvandet på lanceringen af DR-podcasten Spiralkampagnen, der kortlagde, at næsten halvdelen af de 9.000 fødedygtige piger og kvinder fra Grønland i perioden fra 1966 til 1970'erne fik opsat 4.500 spiraler af danske læger. Spiralerne blev sat op på piger helt ned til 13 år og ofte uden kvinderne, pigerne eller forældrenes samtykke, fremgik det af podcasten.

Opsætning af spiral hos flere tusinde piger og kvinder uden deres samtykke udgør en grov krænkelse af piger og kvinders ret til selvbestemmelse og kan også være nedværdigende og umenneskelig behandling. Det påpegede vi sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder i flere medier, kort tid efter at podcasten udkom.

Når staten undersøger sit ansvar for spiralskandalen, bør der også igangsættes et arbejde for at afdække, om andre menneskeretlige krænkelse har fundet sted efter kolonitidens formelle ophør i 1953. Dette skal blandt andet ses i lyset af pligten til at beskytte oprindelige folks rettigheder, herunder inden for sundhed, social sikring, identitet og kultur.”

Qivioq Løvstrøm, forkvinde for Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

”Det var ligesom at have knive inde i mig. Det føltes som et overgreb. At staten tog min mødom. Det, der gør os så traumeramte er, at der ikke var nogen, der beskyttede os mod de indgreb, som har store følger for mange kvinder.”

Naja Lyberth

Det bør ikke være op til den enkelte kvinde at søge om anerkendelse af ansvar og godtgørelse. Den danske stat har givet undskyldninger og godtgørelser i andre historiske sager. Det bør undersøges, om staten bør gøre det samme her.”

Louise Holck, Institut for Menneskerettigheders direktør

GODTGØRELSE BØR UDBETALES TIL KVINDERNE

Vi sendte samtidigt et fælles brev til den danske sundhedsminister Magnus Heunicke, hvor vi påpegede, at den danske stat bør sikre, at kvinderne modtager en anerkendelse af den krænkelse, som de har været udsat for. Vi påpegede desuden vigtigheden af at udbetale godtgørelse til ofrene inden for rimelig tid. Og vi understregede, at det ikke bør være op til den enkelte kvinde at søge om anerkendelse og godtgørelse. Det bør derimod være statens ansvar at sikre, at godtgørelse udbetales.

HISTORISK UDREDNING AF ANDRE OVERGREB

I forbindelse med, at Naalakkersuisut og den danske regering besluttede at foretage en fælles afdækning af spiralsagen, blev de også enige om at iværksætte en bred historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark i perioden efter Anden Verdenskrig og til i dag.

For opsætning af spiraler uden samtykke er ikke det eneste overgreb begået af staten. Mange andre grønlandske borgere har også været udsat for overgreb eller svigt fra de danske myndigheder.

Det gælder blandt andre de såkaldte eksperimentbørn, som i 1951 blev sendt fra Grønland til Danmark som led i et opdragelseseksperiment, samt de børn, der blev født uden for ægteskab, der ikke kunne få fastslået juridisk, hvem der var deres far.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKE- RETTIGHEDER OG INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDERS BIDRAG

- I maj 2022 opfordrede vi den danske stat til at undersøge sit ansvar i spiralsagen og komme med sine bud på retlige konsekvenser.
- I et brev til den danske sundhedsminister, Magnus Heunicke, påpegede vi bl.a., at den danske stat bør sikre, at kvinderne modtager en anerkendelse af den krænkelse, som de har været udsat for.

En historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark i perioden efter Anden Verdenskrig og til i dag kan spille en afgørende rolle for den grønlandske befolkning. Dette billede viser fejringen af den internationale børnedag i Narsaq.

GRØNLAND STYRKER RETTEN TIL SELVBESTEMMELSE OG SEKSUEL OG PERSONLIG INTEGRITET

Samtykkebaseret voldtægtslovgivning og styrket forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder er på vej.

Alt for mange grønlandske borgere udsættes for seksualforbrydelser og vold, viser tal fra Grønlands Politi; I 2021 anmeldte 11,4 ud af 1.000 borgere i Grønland seksualforbrydelser til politiet, mens antallet samme år kun var 1,4 for henholdsvis Færøerne og Danmark.

Samtidig meldte 23,8 ud af 1.000 borgere i Grønland en voldsforbrydelse, mens det samme tal var 1,8 for Færøerne og 3,6 for Danmark. Det er især børn og unge, der er ofre for volds- og seksualforbrydelser. Også kvinder mellem 25 og 34 år er særligt udsatte, når det kommer til seksuelle overgreb. Det viser tal fra Center for Folkesundhed i Grønland ved Statens Institut for Folkesundhed.

Derfor er det et menneskeretligt fremskridt, at Grønland i 2022 har igangsat at få indført en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i kriminalloven. Ændringen forventes at kunne træde i kraft i 2023.

Med samtykkelovgivningen bliver retten til selvbestemmelse og den seksuelle og personlige integritet styrket, og fokus for efterforskningen bliver i højere grad, om den seksuelle handling var frivillig, end om offeret gjorde modstand. Den vurdering gav instituttet sammen med Grønlands Ligestillingsråd og Grønlands Råd for Menneskerettigheder, da forslaget til samtykkelovgivningen blev drøftet.

Det er ligeledes et menneskeretligt fremskridt, at Grønland har besluttet at tiltræde Istanbulkonventionen – Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet.

I arbejdet med at bekæmpe vold mod kvinder, ønsker Naalakkersuisut ifølge oplægget 'Visioner og prioriteringer for justitsområdet 2022' desuden, at det prioriteres, at data på området opdeles på køn og alder, så viden om vold i nære relationer styrkes.

Disse prioriteter er i tråd med en anbefaling, vi sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har givet Naalakkersuisut og præsenteret for FN's Kvindekomité.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER OG INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDERS BIDRAG

- I vores fælles statusrapport om ligebehandling i Grønland fra 2019 anbefalede vi, at det territoriale forbehold til Istanbulkonventionen ophæves, således at konventionen finder anvendelse i Grønland. I rapporten anbefalede vi også, at Grønlands Politi indsamler data om vold i nære relationer, opdelt på køn og alder.
- I et brev til Sekretariatet for FN's Højkommissær for Menneskerettigheder gjorde vi i juni 2021 opmærksom på, at FN's Kvindekomité har anbefalet Grønland at tiltræde Istanbulkonventionen og introducere en samtykkebaseret definition af voldtægt.
- Sammen med Grønlands Ligestillingsråd udgav vi den 8. marts 2022 et fakta-ark, der redegør for, hvordan en samtykkebaseret voldtægtslovgivning i Grønland er et menneskeretligt fremskridt.
- Desuden har vi fremhævet vores fælles anbefalinger på området i en række processer i FN, for eksempel i form af input til en rapport om vold mod oprindelige kvinder og børn, udarbejdet af FN's Specialrapportør om vold mod kvinder.

GRØNLAND VIL STYRKE BESKYTTELSEN MOD DISKRIMINATION

Naalakkersuisut har givet tilsagn til at arbejde for en stærkere diskriminationslovgivning og muligheder for at klage.

Grønlandske borgere kan se frem til en mere omfattende beskyttelse mod diskrimination og bedre muligheder for at klage.

I 2021 erklærede Naalakkersuisut nemlig overfor FN's Racediskriminationskomité, at de vil arbejde for generel diskriminationslovgivning og oprettelsen af et uafhængigt klagenævn.

Erklæringen følger den anbefaling, vi sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder leverede da Grønland, Færøerne og Danmark blev eksamineret ved FN's Racediskriminationskomité i november 2021. Her anbefalede vi Grønland at fremsætte et lovforslag om en beskyttelse mod diskrimination på alle anerkendte områder. Alle anerkendte områder dækker blandt andet køn, race eller etnisk oprindelse, handicap, alder, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskaraktistika og religion.

Vi anbefalede også, at beskyttelsen skal gælde både inden for og uden for arbejdsmarkedet, og at der etableres et uafhængigt klagenævn.

Naalakkersuisuts erklæring er et vigtigt skridt på vejen mod styrket ligebehandling. Den grønlandske ligebehandlingslovgivning beskytter nemlig kun mod diskrimination på grund af køn. Beskyttelsen gælder primært på arbejdsmarkedet, og derudover har borgere i Grønland, som føler sig udsat for diskrimination, ikke mulighed for at klage til en uafhængig klageinstans, men er nødsaget til at bringe sagen for en domstol. Hvis en klage angår diskriminerende behandling ved en offentlig myndighed, har borgerne alene mulighed for at klage til Ombudsmanden for Inatsisartut.

Oprettelsen af et uafhængigt klagenævn vil styrke grønlandske borgeres muligheder for at klage, eksempelvis over seksuel chikane på arbejdspladsen.

En gruppe skoleelever, lærere og forældre demonstrerede i september 2018 i Narsaq imod mobning.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER OG INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDERS BIDRAG

- I et mundtligt indlæg til FN's Racediskriminationskomité og en parallelrapport til samme komité har vi anbefalet, at Grønland fremsætter et lovforslag om en generel beskyttelse mod diskrimination, både inden for og uden for arbejdsmarkedet.
- Sammen med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet underviste vi i maj 2022 civilsamfundsorganisationer i ligebehandling og metoder til at arbejde med ikke-diskrimination.
- Vi har udarbejdet digitale læringsmoduler om menneskerettigheder og ikke-diskrimination i en grønlandsk kontekst. Første modul udkommer på grønlandsk og dansk i 2022 og yderligere fem moduler bliver løbende gjort tilgængelige på humanrights.gl.

<https://menneskeret.dk/udgivelser/parallelrapport-cerd-2021>

MERE VIDEN OM PERSONER MED HANDICAP KAN STYRKE DERES RETTIGHEDER

Data om personer med handicap er afgørende for den handicappolitiske handlingsplan, som er på tegnebrættet. Spørgsmål om handicap i fremtidige befolkningsundersøgelser er et vigtigt skridt på vejen.

Naalakkersuisut har udarbejdet en redegørelse for gennemførelse af FN's Handicapkonvention i Grønland. Redegørelsen baner vejen for, at en handicappolitisk handlingsplan tilpasset grønlandske forhold, kan realiseres.

Det er positivt. Men Grønlands Handicaptalsmandsinstitution, Tilioq, og Institut for Menneskerettigheder vurderer dog, at der er brug for flere data om personer med handicaps levevilkår, for at en handlingsplan skal føre til bedre beskyttelse af personer med handicaps rettigheder.

Vi har derfor anbefalet, at Departementet for Børn, Unge og Familier forholder sig til, hvilke muligheder der kan være for at indsamle mere viden og data om levevilkårene for mennesker med handicap. Og sammen med Tilioq har vi arbejdet målrettet for, at den næste befolkningsundersøgelse, som gennemføres

i 2024, indeholder spørgsmål om personer med handicaps levevilkår. Det har blandt andet ført til, at der er blevet nedsat en baggrundsgruppe, som udarbejder spørgsmål om personer med handicap til befolkningsundersøgelsen, som Center for Folkesundhed står bag. Institutet og Tilioq er blevet en del af denne baggrundsgruppe.

"Det er Tilioq og Institut for Menneskerettigheders opfattelse, at datagrundlaget vedrørende mennesker med handicap i Grønland bliver styrket betragteligt ved at integrere spørgsmål om handicap i befolkningsundersøgelsen. Herved vil de grønlandske myndigheder også i højere grad kunne leve op til forpligtelserne i handicapkonventionen, og handicaporganisationerne vil få mere viden om, hvordan vi kan arbejde for at forbedre situationen for personer med handicap i Grønland," siger Grønlands Handicaptalsmand, Anja Hynne Nielsen.

INSTITUT FOR Menneskerettigheders Bidrag

- Sammen med Grønlands Handicaptalsmandsinstitution, Tilioq, har vi arbejdet målrettet for at få spørgsmål om handicap med i næste befolkningsundersøgelse. Sammen med Tilioq sidder vi nu i en baggrundsgruppe for spørgsmål om handicap.
- I et høringsvar, sendt i maj 2022, anbefalede vi bl.a., at Departementet for Børn, Unge og Familier forholder sig til muligheder for at tilvejebringe og indsamle yderligere viden og data om levevilkårene for mennesker med handicap.

I november 2021 samledes unge med handicap fra Grønland, Norge og Danmark for at sætte fokus på, hvordan de kan styrke deres rettigheder. Tilioq faciliterede mødet.

POLITISKE TILTAG BANER VEJEN FOR STYRKET VIDEN OM PERSONER MED HANDICAP I UDDANNELSESSYSTEMET

Grønlandsproget ordblindetest er på vej, og ny rapport kortlægger omfanget af personer med handicap, der gennemfører folkeskolen.

De fem til 10 procent af den grønlandske befolkning, der er ordblinde, har hidtil ikke modtaget den hjælp, som de har krav på. Det skyldes blandt andet, at der ikke findes en ordblindetest, der tager hensyn til grønlandske forhold og sprog. Det er imidlertid snart fortid.

Inatsisartut har nemlig vedtaget, at der skal udvikles og implementeres en grønlandsproget test, som kan anvendes til at diagnosticere ordblindhed i folkeskolen og på de videregående uddannelser.

Vedtagelsen er en af flere vigtige uddannelsespolitiske tiltag, der vil bane vejen for, at myndighederne får mere viden om personer med handicap i uddannelsessystemet.

I 2022 udgav Naalaakkersuisut en rapport, der belyser, hvor stor en andel af 10. klasseelever fra specialklasser, der gennemfører folkeskolens afgangsprøve. Rapportens kortlægning af omfanget af, hvor mange specialklasseelever, der færdiggør folkeskolen, klæder myndighederne bedre på til at udvikle tiltag, der kan styrke elevernes ret til uddannelse.

BIDRAG FRA GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER OG INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

- I 2021 anbefalede vi en undersøgelse af, hvor mange elever i folkeskolens specialklasser, der bliver indstillet og gennemfører en adgangsgivende afgangsprøve fra folkeskolen.
- Vi anbefalede også, at Naalakkersuisut udvikler og implementerer en ordblindhedstest, som tager hensyn til grønlandske forhold og det grønlandske sprog.
- Anbefalingerne og en afdækning af udfordringer for retten til uddannelse i Grønland udgav vi i en statusrapport om retten til uddannelse og undervisning i menneskerettigheder i 2021.

MENNESKER MED HANDICAP SKAL INDDRAGES I UDVIKLING AF POLITIK

Rundbordsmøder i flere grønlandske byer og principper for større inddragelse kan styrke mennesker med handicaps rettigheder.

Handicapperspektivet skal tænkes ind på flere samfundsområder. Der skal tages højde for tilgængelighed og individuelle hensyn.

Sådan lyder nogle af de principper for, hvordan mennesker med handicap og de foreninger, der repræsenterer dem, kan inddrages i politikudvikling og beslutningsprocesser i Grønland. Principperne er formuleret på baggrund af fem rundbordsmøder i fire grønlandske byer, Nuuk, Sisimiut, Narsarsuaq og Aasiaat, og som vi sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder udgav i et notat og en folder i januar 2022.

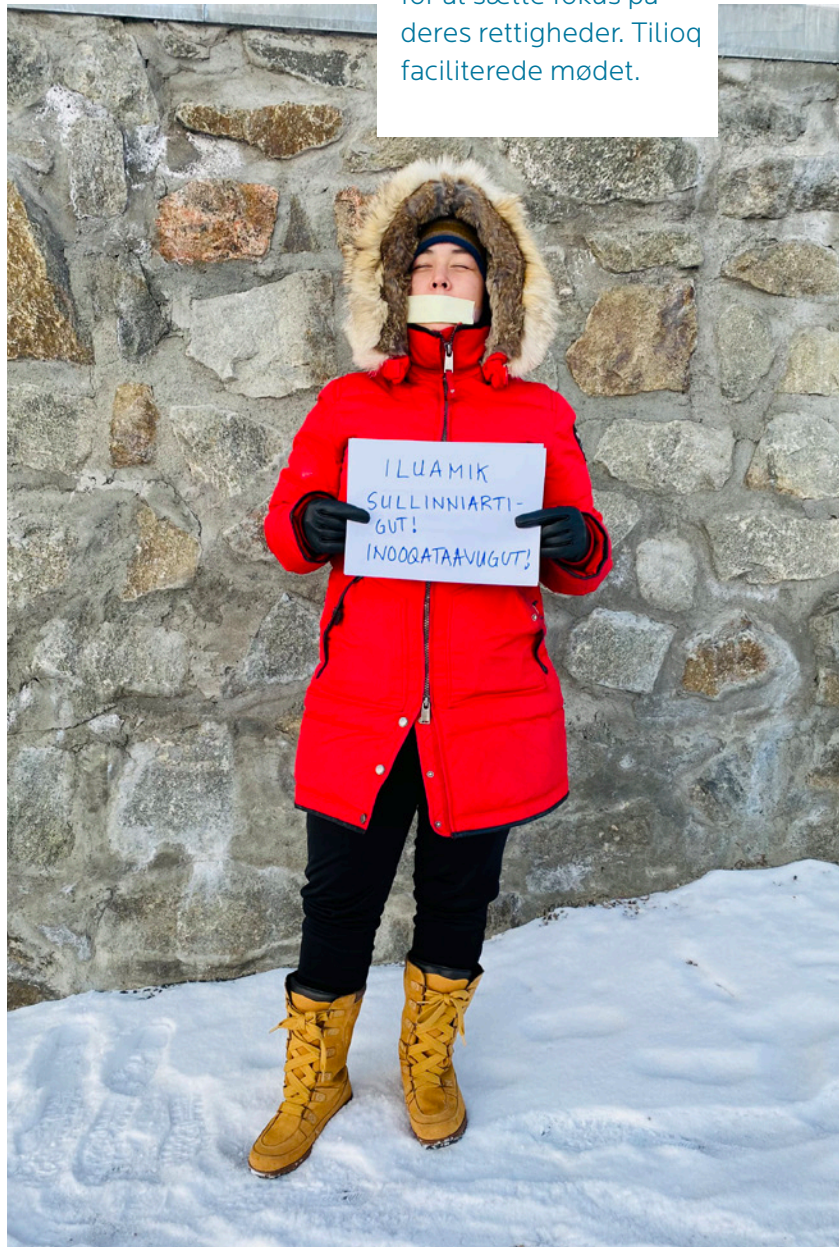
Større inddragelse af civilsamfundet var også i fokus under den række af arrangementer, som Tilioq stod bag i Nuuk i foråret 2022. Her bidrog Institut for Menneskerettigheder blandt andet med oplæg om centrale begreber i FN's Handicapkonvention.

Notat og folder om hvordan mennesker med handicap og de foreninger, der repræsenterer dem, kan inddrages i politikudvikling og beslutningsprocesser i Grønland, så der skabes positive forandringer.

<https://menneskeret.dk/udgivelser/civilsamfund-inddragelse-handicappolitik-groenland>

'Iluamik sullinniartigut!
Inooqataavugut!'
/'Behandl os
ordentligt!' 'Alle er lige!'
I november 2021
samledes unge med
handicap fra Grønland,
Norge og Danmark
for at sætte fokus på
deres rettigheder. Tilioq
faciliterede mødet.

TOLKE OG TILPASSEDE TESTS SKAL SIKRE GRØNLANDSKE BØRN OG FORÆLDRES RETTIGHEDER

Tvangsfjernelser af grønlandske børn kan bero på misforståelser, fordi man ikke kulturtilpasser tests. Det medfører risiko for diskrimination, vurderer Institut for Menneskerettigheder i notat.

I Danmark er én procent af alle børn anbragt uden for hjemmet. For børn, der er født i Grønland eller har en forælder, der er født i Grønland, er tallet for anbragte uden for hjemmet henholdsvis syv og fem procent.

Flere forskere fra både Grønland og Danmark har rejst kritik af de tests, de danske kommuner anvender til at afklare grønlændernes forældreevner. Kritikken går på, at testværktøjerne er kulturelt skæve og stiller grønlandske forældre dårligt, fordi de er udviklet til personer i vestlige kulturer og ikke uden videre anvendelige til at teste grønlændere.

Institut for Menneskerettigheder har på den baggrund udgivet et notat om testning af forældrekompetencer hos grønlændere i Danmark.

Notatet gennemgår de rettigheder, der berøres, når børn med grønlandske rødder bliver tvangsfjernet på baggrund af tests, der ikke er tilpasset testpersonens kultur. Det indeholder ligeledes en række anbefalinger til myndigheder.

BIDRAG FRA GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER OG INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

- Sammen har vi i 2021 rapporteret til FN's Racediskriminationskomité om, hvordan Danmark kan styrke beskyttelsen mod diskrimination af grønlændere i Danmark. Vi har også præsenteret vores anbefalinger mundtligt for komiteen.

ANBEFALINGER

Institut for Menneskerettigheder anbefaler blandt andet, at:

- Social- og Ældreministeriet tydeliggør, at danske myndigheder er forpligtede til at beskytte den grønlandske kultur og identitet, jf. ILO's konvention nr. 169 om oprindelige folk. Det betyder blandt andet, at danske myndigheder skal sikre særlig støtte og kompensation til grønlandske familier med henblik på at sikre børnenes trivsel og udvikling i hjemmet. Såfremt der sker anbringelser, bør det undersøges, om det kan ske i grønlandske familier, så barnet kan bevare sit oprindelige sprog, kultur og identitet.
- Social- og Ældreministeriet sikrer en effektiv beskyttelse af grønlandske familiers ret til familie og ret til ikkediskrimination. Psykologtests bør være kulturtilpassede for at kunne indgå i forældrekompetenceundersøgelser og danne grundlag for tvangsfjernelser.

UNGE GRØNLÆNDERE ENGAGERER SIG I MENNESKERETTIGHEDSALLIANCEN

Grønlandske unge har sat en ny og vigtig dagsorden med deres beskrivelser af diskrimination i Danmark. I 2022 inviterede Menneskerettighedsalliancen flere unge grønlandske kunstnere, politikere og debattører til at sætte fokus på ligebehandling af unge grønlandere i Danmark.

FOLKEMØDET PÅ BORNHOLM:

UNGE REJSER DEBAT OM LIGEBEHANDLING AF GRØNLÆNDERE I DANMARK

På Folkemødet mødtes grønlandske og danske unge for at blive klogere på, hvilke rettigheder grønlandske unge kæmper for i Danmark, og hvordan vi forstærker hinandens rettigheder på tværs af landene.

Hvorfor uddannes grønlandere i danske bynavne og ikke omvendt? Hvilke udfordringer er der ved at bygge et liv op som person med inuitbaggrund i Danmark? Og hvordan påvirker danskernes manglende viden om Grønland diskrimination af grønlandere i Danmark?

Sådan lød nogle af de spørgsmål, som DJ og aktivist AVIAJA, medlem af Folketinget for Siumut, Aki-Matilda Høegh-Dam, projektleder for Nalik, Mira Brandes og landsformand for Konservativ Ungdom, Christian Holst Vigilius, debatterede på Folkemødet.

ROSKILDE FESTIVAL:

GRØNLANDSKE KUNSTNERE STYRKER FOKUS PÅ OPRINDELIGE FOLKS RETTIGHEDER

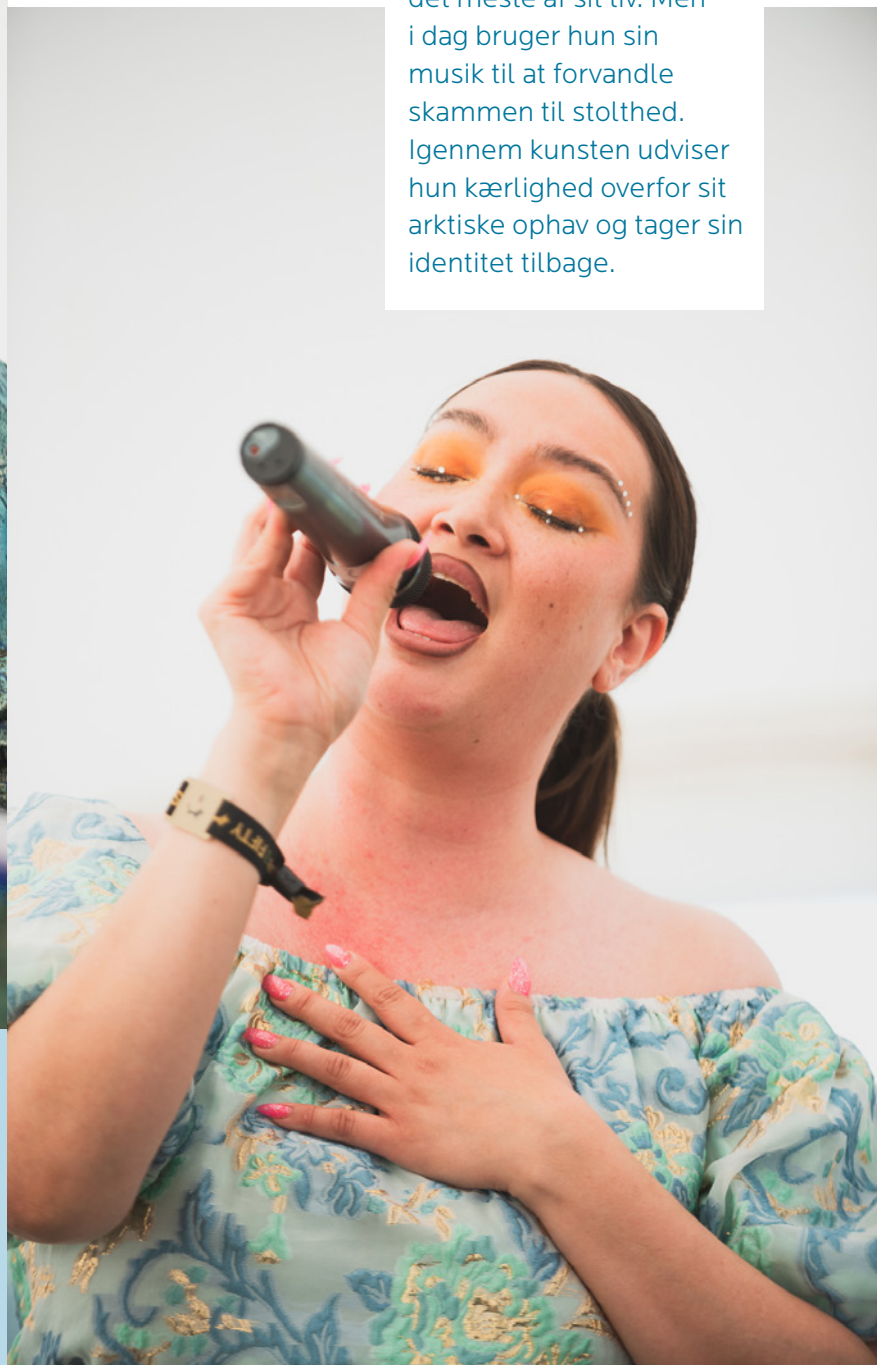
"Der er så meget af den grønlandske kultur, der er gået tabt efter koloniseringen, og som er utrolig vigtig at tage tilbage."

Sådan siger den unge kunstner Seqininnguaq, der sammen med DJ og musiker AVIAJA gav unge på Roskilde Festival et indblik i, hvordan de bruger kunsten til at udtrykke deres grønlandske identitet og sige fra overfor diskrimination.

De var to af de over 20 kunstnere, der var inviteret til RE:ACT HUMAN RIGHTS, et område på Roskilde Festival, der over tre dage satte fokus på, hvordan kunstnere er med til at fremme menneskerettighederne.

Sangskriver og DJ, AVIAJA, har skammet sig over sin grønlandske baggrund det meste af sit liv. Men i dag bruger hun sin musik til at forvandle skammen til stolthed. Igennem kunsten udviser hun kærlighed overfor sit arktiske ophav og tager sin identitet tilbage.

Menneskerettighedsalliancen arbejder for at øge unges kendskab til og engagement i menneskerettighederne. Menneskerettighedsalliancen er stiftet af Institut for Menneskerettigheder i samarbejde med Roskilde Festival, Amnesty International Danmark, Ungdomsbureauet, Mino Danmark og Dansk Ungdoms Fællesråd.

Følg Menneskerettighedsalliancen
www.instagram.com/menneskerettighedsalliancen/

KORT OM INSTITUTTET

Menneskerettigheder findes i grundloven og i en række internationale konventioner, som Danmark og Grønland har valgt at binde sig til. Menneskerettigheder er for eksempel ytringsfrihed, retten til en retfærdig rettergang og princippet om, at alle er lige for loven. Det er også retten til uddannelse, til sundhed og til at have et sted at bo.

Det er Institut for Menneskerettigheders opgave at beskytte og fremme menneskerettighederne og holde øje med, hvordan menneskerettighederne gennemføres i Grønland. Instituttet har siden maj 2014 været national menneskerettighedsinstitution i Grønland.

Vi rådgiver derfor Naalakkersuisut, Inatsisartut og rigsmyndighederne om menneskerettigheder. Det gør vi for eksempel ved at vurdere, om forslag til ny lovgivning lever op til menneskerettighederne. Vi rapporterer også om menneskeretlige forhold i Grønland til internationale organisationer som for eksempel FN.

En vigtig del af vores arbejde består i at samarbejde med grønlandske institutioner og organisationer, primært Grønlands Råd for Menneskerettigheder. Vores samarbejdspartnere bidrager med kontekst, viden og sparring i vores arbejde for at adressere de væsentligste menneskeretlige udfordringer i Grønland. På længere sigt er rådets og instituttets mål, at der kan etableres en national menneskerettighedsinstitution i Grønland.

Vi afgiver hvert år en beretning til Inatsisartut om vores indsats og om udviklingen for menneskerettighederne i Grønland.

Vi afgiver også en beretning til Folketinget hvert år, hvor vi giver et indblik i vores arbejde i det forgangne år. Samtidig opdaterer vi årligt vores overblik over menneskerettighedssituationen i Danmark på menneskeret.dk/status.

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER